

AFET SONRASINDA RISK GRUPLARI İÇİN DESTEKLER

EMEL İŞTAR IŞIKLI

SETA | PERSPEKTİF

MART 2023 · SAYI 360

- 6 Şubat depremleri sonrasında kadınlara yönelik hangi destekler veriliyor?
  - Afetten etkilenen çocuklara yönelik neler yapılıyor?
  - Engelliler ve yaşlıların afet sonrasındaki durumları nasıl?

GİRİŞ

6 Şubat 2023'te Türkiye iki büyük depremi aynı gün yaşamıştır. Biri saat 4.17 ve diğeri de 13.24'te merkez üsleri Pazarcık (Kahramanmaraş) ve Elbistan (Kahramanmaraş) olan iki büyük depremin büyüklükleri 7,7 ve 7,6 olarak kaydedilmiştir. 8 Şubat 2022'de *Resmî Gazete*'de depremden etkilenen on bir ilde (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa) üç ay süreyle olağanüstü hal (OHAL) ilan edilmiştir.

Deprem maddi zarar, fiziksel yıkım ve ölüme neden olmanın yanı sıra hayatta kalanlar için ciddi sorunlara yol açmaktadır. Deprem risk grupları olarak nitelendirilen yaşlı, çocuk, kadın ve engelliler için yaşam koşullarını daha da zorlaştırmaktadır. Özellikle afet sonrasında yaşanan travmalar risk gruplarının yaşam kalitesini düşürmüştür. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (ASHB) görevlileri (sosyal çalışmacı, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimcisi, hemşire vb.) afetin ilk dakikasından itibaren risk grupları için seferber edilmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık depremlerin gerçekleştiği 6 Şubat'tan itibaren 4 bin 371 personelle 883 bin 743 vatandaşa, deprem

bölgesi dışındaki illerde de 3 bin 826 personelle 423 bin 222 vatandaşa psikososyal destek hizmeti sağlandığını ifade etmiştir.¹

Sosyal devletin egemen olduğu toplumlarda dezavantajlı bireyin korunması ve kendi ayakları üstünde durabilmesi için temel ihtiyaçlarının karşılanarak güçlendirilmesinin sorumluluğu temelde devlete aittir. Türkiye de sosyal bir devlet olarak riskli/dezavantajlı grupların afet sonrasında korunması ve ihtiyaçlarının temin edilebilmesi için tüm kurumlarıyla afetzedelerin yanında olmuştur. Bu kapsamda perspektifin amacı bu gruplardan kadın, çocuk, engelli ve yaşlılara yönelik afet sonrasında yapılan hizmetlerin çerçevesini çıkarmaktır.

AFET SONRASINDA KADINLARA YÖNELİK DESTEKLER

Risk gruplarından biri olarak ifade edilen kadınlar hayatın normal akışında dezavantaja sahip iken afet sonrası durumları daha da ağırlaşmaktadır. Özellikle afet sonrasında aile bireylerini kaybeden, eşini çocuğunu

¹ Derya Yanık, Twitter, 6 Mart 2023, <https://twitter.com/deryayanikashb/status/1632801128940281857?cxt=HHwWgoC99bn-76gtAAAA>, (Erişim tarihi: 7 Mart 2023).

EMEL İŞTAR IŞIKLI

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı'nda doktor unvanı almıştır. 2011-2014 arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. 2015-2018 arasında Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü'nde doktor öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. 2019'da sosyal politika alanında doçentliğini almıştır. 2019'dan bu yana Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi Sigortacılık ve Sosyal Güvenlik Bölümü'nde doçent unvanı ile öğretim üyeliğine devam etmektedir. Sivil toplum kuruluşlarında da görev alan ve ağırlıklı olarak dezavantajlı gruplar ve çalışma psikolojisi alanlarında çalışmaları olan İftar Işıklı'nın ulusal ve uluslararası indekslerde taranan bilimsel dergilerde yayımlanmış makaleleri, kitap ve kitap bölümleri bulunmaktadır.

göçük altında bırakan ve hayatta bir başına kalan kadınların destek görmesi gerekmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO, 2011) göre kadınların yüzde 29'u ve erkeklerin de yüzde 17'sinin zihinsel sağlık problemleri nedeniyle tedavi gördüğü tahmin edilmektedir. Bu farklılık kadınların aşırı duygusal yapılarından kaynaklanabilmektedir.² Özellikle afet sonrası dönemlerde kadınların ruhsal yapılarının erkeklere nazaran daha fazla etkilendiğini söylemek mümkündür.³

Hamile kadınların durumu ise daha kritik bir haldedir. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'na (UNFPA) göre Türkiye'de depremden etkilenen üreme çağında 4,1 milyon kadının bulunduğu, afetzede kadınlardan tahminen 226 bin kadarının hamile olduğu ve 25 bin kadarının da gelecek ay doğum yapmasının beklendiği belirtilmiştir.⁴ Hamile afetzedeler ile ilgili Sağlık Bakanlığı çalışma başlatmıştır. Bakanlık deprem bölgesinde kayıtlı 10 bin 789 hamile ya da yakınına telefonla aramış ve 5 bin 431'i ile görüşme gerçekleştirmiştir. Böylece gebeliğinin son ayı yahut son üç ayında olan kadınlar tespit edilmiştir. Yapılan görüşmelerde hamile veya yeni doğum yapmış olan kadınların kendileri ve bebeklerinin sağlıklarını koruyabilmesi için tıbbi yardıma ihtiyaçlarının olup olmadığı sorulmuş, sağlık kontrollerini aksatmamaları gerektiği belirtilmiştir. İhtiyaç halinde 112 ve ambulans desteği sağlanmış ve belirlenen ihtiyaçlar temin edilerek kadınlara ulaştırılmıştır.⁵

ASHB çadır kentlerde sosyal marketlerin yanında hijyen ve özel ihtiyaç malzemelerinin temin edilebileceği özel sosyal market çadırları oluşturmuş, buralarda kadınlar ve bebeklerine yönelik giyim ve bakım malzemelerine yer verilmiştir. Afet Acil Sosyal Yardım (ASYA) depolarına yurt içi ve yurt dışından getiri-

len malzemeler, kırsal mahallelere giden gezici sosyal market turlarına yüklenerek gıda, ilaç, giyim, temizlik, tekstil ve mutfak eşyaları gibi ihtiyaç malzemeleri depremzedelere dağıtılmıştır. 28 Şubat 2023 itibarıyla ASYA ekibiyle sosyal yardım desteği sağlamak için deprem bölgesinde 204 sosyal market ve 5 gezici sosyal market bulunmaktadır.⁶

Kadınlar afet sonrası dönemde stres, travma ve uyku bozuklukları gibi psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir. Sürekli deprem anından bahsedilmesi ve televizyon kanallarında enkaz görüntülerinin verilmesi enkazdan çıkan bireyler kadar arama kurtarma faaliyetlerini takip eden izleyicileri de etkilemektedir. Diğer yandan görevli veya gönüllü olarak deprem bölgelerine giden bireylerin de psikolojik desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Belediyeler, sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ve kamu kurumları psikolojik destek için deprem bölgelerinde psikososyal destek çadırları oluşturmuştur. Psikolojik yardım konusunda Türk Kızılay afet bölgesinde ASHB ve Sağlık Bakanlığı ile koordineli bir çalışma yürütmektedir. Kızılay'ın klinik psikolog, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı ve sosyal hizmet uzmanlarından oluşan psikososyal ekibi depremzedelerin temel ihtiyaç malzemelerinin dağıtımını gerçekleştirirken psikolojik ilk yardım uygulamaları da yapmaktadır. 6 Şubat depremleri sonrasında Kızılay'a 5 binin üzerinde ruh sağlığı uzmanının gönüllü olmak için başvurduğu bildirilmektedir.⁷

Kadınların afet sonrası dönemde yoksulluk riski altında kalmaları da söz konusu olabilmektedir. Özellikle evi geçindiren eşlerini kaybeden ve hiç çalışma hayatına girmemiş kadınlar için bu tehlike daha fazladır. Söz konusu durumda olan kadınlar için sosyal yardımlar verilmektedir. Ancak kişinin psikolojik olarak iyi hale gelebilmesi için çalışması, bunun için de bir şeyler öğrenmeye başlaması ve kurslara katılması faydalı olabilir.

2 Michele R. Davidson, *A Nurse's Guide to Women's Mental Health*, (Springer Publishing, New York: 2012), s. 3.

3 Kıvanç Demirci ve Tülin Avcu, "Afet Süreçlerinde Kadın Bireylerin Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri: İzmir İli Örneği", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 1, (2021), s. 94.

4 "Türkiye Earthquake Situation Report #2", UNFPA, 17 Şubat 2023, https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/turkiye_eq_sitrepre_feb17_2.pdf, (Erişim tarihi: 26 Şubat 2023).

5 "Sağlık Bakanlığı'ndan Depremzede Gebelere Yakın Takip", TRT Haber, 23 Şubat 2023.

6 Derya Yanık, Twitter, 28 Şubat 2023, https://twitter.com/deryayanikashb/status/1630562485324468224?cxt=HHwWgMC-nZ_89aAtAAAA, (Erişim tarihi: 7 Mart 2023).

7 "Kızılay'ın Psikososyal Destek Ekipleri Deprem Bölgesinde Psikolojik İlk Yardım Veriyor", Kızılay, 13 Şubat 2023, <https://www.kizilay.org.tr/Haber/KurumsalHaberDetay/7202>, (Erişim tarihi: 26 Şubat 2023).

İnsan sosyal yardımlarla da geçinebilir ancak kişiyi hem maddi hem de manevi olarak yücelten çalışmaktır. Çalışmanın birey açısından bazı anlamları bulunmaktadır. Çalışmak kişiye gelir kaynağı olduğu gibi statü de sağlar. Kişiyi bir kimlik oluşturup toplumda kabul görmesine olanak tanır. Çalışan kişinin sosyal çevresi genişler ve yetenekleri artar. Kişi çalıştığı zaman kendini daha başarılı, mutlu ve bağımsız hissederek.⁸ Afettede bireylerin başkasına el açarak, korunma ve sosyal yardımlara muhtaç olarak değil kendi ayakları üstünde durarak ve yaşamları üzerinde yetki sahibi bireyler olarak yaşamlarını sürdürmeyi talep etmeleri en doğal haklarıdır. ASHB'nin kadınlar için iş atölyeleri⁹ açmaya başlama kararının bu nedenle çok yerinde olduğunu söylemek mümkündür.

AFETTEN ETKİLENEN ÇOCUKLARA YÖNELİK FAALİYETLER

Afet sonrasında enkaz altından çıkarılan çocukların vakit geçirmeden sağlık kurumlarına transferleri sağlanmıştır. Bazı çocukların ailelerinin tespit edilmemesi üzerine ASHB devreye girmiş ve "Refakatsiz Çocuklar Arama Ekranı"nı geliştirmiştir. 6 Mart 2023'te bakanlığa kayıtlı 1.915 çocuk bulunmaktadır. Bu çocukların 1.836'sının kimliği bilinirken 79'unun kimliği tespit edilememiştir. Bu çocukların 1.602'si ailesine teslim edilmiş, 97'si kuruluş bakımı altına alınmış ve 216'si ise hastanede takip edilmektedir.¹⁰

Enkaz altından çıkarılan refakatsiz çocukların yatakta tedavi süreçleri devam ederken bir taraftan aileleri de araştırılmaktadır. Aile tespit çalışmaları Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS), Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) ve Milli Eğitim Bakanlığının sistemi üzerinden hastanede görevli meslek elemanları tarafından yapılmaktadır. Kayıtlar ve çocukların ifadelerinin eşleştirilmesi sonucu ailelerin bulunması sağlanmaktadır. Aileler bulunduktan son-

ra aileye psikososyal destek verilmektedir. Aile takibi "Çocuklar Güvende"¹¹ programı dahilindeki görevliler ve Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) ekipleince sağlanmaktadır.¹²

Kendisini ifade edebilen çocuklarda kimlik tespiti ve ailelerin bulunması işlemi nispeten kolay olmaktadır. Kendisini ifade edemeyen çocukların tespiti için DNA testi de dahil olmak üzere tüm teknik ve bilimsel imkanlar kullanılmaktadır. Bakan Yanık, TÜBİTAK'ın geliştirdiği yüz tanıma ve eşleştirme yazılımı olan "derin görü" programının kullanıldığını ve bu program sayesinde çocuk eşleşmesi yaptıklarını ve çocukların aileleriyle irtibat kurulduğunu açıklamıştır.¹³ ASHB ve Sağlık Bakanlığı tarafından aktif olarak kullanılan bu yazılım sayesinde 289 refakatsiz çocukta eşleşme sağlanmıştır.¹⁴

Bu hizmetlerin yanı sıra ASHB afetin ikinci günü internet sitesinde "koruyucu aile" olmak isteyenler için basın açıklamasında bulunmuştur.¹⁵ Aile ve yakınlarına ulaşılamayan çocuklar öncelikli olarak ASHB kuruluşlarına alınmakta ve burada ailelerine ulaşılmaya çalışılmaktadır. Bakım ve koruma ihtiyacı tespit edilen çocukların bakım, eğitim ve yetiştirilme sorumluluğu koruyucu aile tarafından üstlenilebilmektedir. Koruyucu aile başvuruları e-Devlet üzerinden veya deprem bölgesi dışında ikamet edilen ildeki aile ve sosyal hizmetler il müdürlüklerine yapılabilmektedir. Koruyucu aile olabilmenin bazı koşulları vardır. Bunlar T.C. vatandaşı olmak, Türkiye'de ika-

11 Değişik risk gruplarındaki çocukların Sosyal Hizmet Merkezleri aracılığıyla izlemelerinin yapılması ve zamanında müdahale edilebilmesi için 2019'da başlatılan ve halen devam eden bir programdır.

12 "Bakanlık Enkazdan Yaralı Kurtulan Depremzede Çocukları Denizli'de Anneleriyle Buluşturdu", ASHB, 25 Şubat 2023, <https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanlik-enkazdan-yarali-kurtulan-depremezde-cocuklari-denizlide-anneleriyle-bulusturdu>, (Erişim tarihi: 26 Şubat 2023).

13 "Bakanımız Derya Yanık A Haber Canlı Yayınına Katıldı", ASHB, 24 Şubat 2023, <https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanimiz-derya-yanik-a-haber-canli-yayinina-katildi>, (Erişim tarihi: 26 Şubat 2023).

14 TÜBİTAK, Twitter, 1 Mart 2023, <https://twitter.com/Tubitak/status/1630909685069905923/photo/2>, (Erişim tarihi: 7 Mart 2023).

15 "Deprem Nedeniyle Çocuklarımıza Koruyucu Aile Olmak İsteyen Vatandaşlarımız için Basın Açıklamamız", ASHB, 8 Şubat 2023, <https://www.aile.gov.tr/basin-aciklamalari/deprem-nedeniyle-cocuklarimize-koruyucu-aile-olmak-isteyen-vatandaslarimiz-icin-basin-aciklamamiz>, (Erişim tarihi: 25 Şubat 2023).

8 Aşkın Keser, *Çalışma Psikolojisi*, (Ekin Yayınevi, Bursa: 2014), s. 6-7.

9 "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Yanık: Sisteme Kayıtlı 1894 Depremzede Çocuğumuzun 1431'ini Ailelerine Teslim Ettik", Anadolu Ajansı, 24 Şubat 2023.

10 "Refakatsiz Çocuklar Arama Ekranı", ASHB, <https://www.aile.gov.tr/sayfa/refakatsiz-cocuklar-arama-ekrani>, (Erişim tarihi: 7 Mart 2023).

met etmek, 25-65 yaş arasında, düzenli gelir sahibi, en az ilkokul mezunu olmak ve çocuğun biyolojik anne babası olmamaktır.¹⁶

Öksüz, yetim ve korunmaya muhtaç çocukların koruyucu aile ile gözetilmesine ilişkin T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) basın açıklaması yayımlamıştır. Açıklamada Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetinde öksüz, yetim ve muhtaç çocukların korunup himaye edilmesiyle ilgili hüküm bulunduğunu, bir hadis-i şerifte de Peygamber Efendimiz'in (a.s.m.) "Yetimlerin bakımını üstlenenlerin, ihtiyaçlarını karşılayanların ahirette kendisine yakın komşu olacağını" ifade ettiği belirtilerek koruyucu aile olmanın güzel ve değerli bir davranış olduğu vurgulanmıştır.¹⁷

Ayrıca çadır kentlerde çocuklar için sosyal destek çadırları kurulmuştur. Buralarda ASHB psikososyal destek ekipleri çocuklara okul öncesi eğitimi, resim boyama, akıl oyunları ve oyun içerikli çeşitli etkinliklerle destek vermektedir.¹⁸ Bu çadırlarda DİB koordinesindeki gönüllü din görevlileri de çalışmakta, 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenleri çocuklarla oyun oynayarak etkinlikler yapmaktadır.¹⁹ Çocukların bu etkinliklerle iyi vakit geçirmeleri ve böylece içinde buldukları travmayı atlatabilmeleri hedeflenmektedir.

ENGELLİLER VE YAŞLILARIN AFET SONRASINDAKİ DURUMLARI

Türkiye'de geçmişten bugüne engelliler ve yaşlılara yardım edildiği ve sosyal korumaya alındıkları görülmektedir. Ancak önemsenen nokta ise muhtaç yaşlı ve engelli bireylerin aile ortamında yaşayabilmeleri-

dir. Verilen destekler bu kişilerin öncelikle aile ortamında bakılmasına yönelik olmaktadır. Ancak afette ailesini yitirmiş veya aile bireyleri tarafından bakılmayacak durumdaki yaşlılar ve engellilerin kurumsal bakımı elzem hale gelmektedir.

ASHB risk gruplarından engelli ve yaşlı bireyler için özel çalışmalar yapmaktadır. Deprem hemen sonrasında afet bölgelerinde misafir edilen 533 yaşlı ve 1.133 engelli birey güvenli yerlere tahliye edilmiştir. Diğer taraftan çadırda barınan ve bakıma muhtaç 246 yaşlı ve 838 engelli birey farklı illerdeki kuruluşlara yerleştirilmiştir.²⁰ ASHB psikososyal destek ekipleri çadır kentlerde düzenli taramalar yapmakta ve bakıma muhtaç kişiler kuruluş tarafından bakım altına alınmaktadır. İşitme engelli bireyler için ise 110 gönüllü işaret dili tercümanı bulunmaktadır.²¹

Afet sonrasında kronik hastalığı bulunanlar veya sürekli ilaç kullanan bireyler için de devlet harekete geçmiştir. 13 Şubat 2023 tarihli *Resmi Gazete*'de Olağanüstü Hal Kapsamında Sağlık Alanında Alınan Tedbirlere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımlanarak eczaneler, tıbbi cihaz ve medikal cihaz (protez, ortez, işitme cihazı merkezleri ve diş protez) laboratuvarı faaliyetlerinin mobil araçlarda sürdürülebilmesine izin verilmiştir. Kararnamede ayrıca Adıyaman, Hatay ve Kahramanmaraş ile Gaziantep'in İslahiye ve Nurdağı ilçelerinde bulunan serbest eczane ve medikal cihaz merkezlerinin ilaç/ürün takip sistemi işlemlerinden Sağlık Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde muaf tutulacağı, kırmızı ve yeşil reçeteye tabi ilaçların da reçetelerinin matbu olarak düzenlenip bir nüshasının saklanması karşılığında alınabileceği ifade edilmiştir.

ASHB diyabet hastası çocuklar için de devreye girmiştir. Bakanlık afetten etkilenen illerde Tip 1 diyabet hastası çocuklar için toplam 1.000 adet kola takılan sensörlü glikoz ölçüm cihazı dağıtılacağını, 208

16 "Koruyucu Aile Hizmeti", ASHB, <https://www.aile.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/koruyucu-aile-hizmeti>, (Erişim tarihi: 24 Şubat 2023).

17 "Basın Açıklaması", DİB, 18 Şubat 2023, <https://www.diyamet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/35204/basin-aciklamasi>, (Erişim tarihi: 25 Şubat 2023).

18 "Kahramanmaraş'ta Çadır Kentte Kalan Çocuklara Yönelik Etkinlikler Düzenleniyor", Anadolu Ajansı, 15 Şubat 2023.

19 "Gönüllü Din Görevlileri, Depremzede Çocuklar için Görev Başında", Diyanet Haber, 23 Şubat 2023, <https://www.diyanehaber.com.tr/gonullu-din-gorevlileri-depremezde-cocuklar-icin-gorev-basinda>, (Erişim tarihi: 25 Şubat 2023).

20 ASHB, Twitter, 7 Mart 2023, <https://twitter.com/tcailesosyal/status/1633096373041086465?cxt=HHwWgoC-8fWf9qktAAAA>, (Erişim tarihi: 7 Mart 2023).

21 "Bakanımız Derya Yanık A Haber Canlı Yayınına Katıldı".

GÖRSEL 1. İŞİTME ENGELLİ DEPREMZEDELER İÇİN GÖNÜLLÜ İŞARET DİLİ TERCÜMANLARI

Kaynak: “İşaret Dili Tercümanları Deprem Bölgesinde İşitme Engellilerin ‘Sesi’ Oldu”, Anadolu Ajansı, 15 Şubat 2023.

cihazın da tahliye edilen illerde bulunan depremzede çocuklar için kullanılacağını ifade etmiştir.²²

Belediyeler, STK’lar ve özellikle engelli derneklerinin de engelli ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda ciddi katkıları bulunmaktadır. Birçok belediye deprem bölgelerine hasta ve engelli nakil aracı, tekerlekli sandalye ve hasta bezi göndererek destek olmuştur.²³

Yaşlı ve engelli bireyler için barınma ihtiyacı diğer risk gruplarından daha fazla önem arz etmektedir. Bilhassa yatağa ve cihaza bağlı bireylerin ih-

tiyaçları doğrultusunda hazırlanacak barınma alanlarının oluşturulması hayati önem taşımaktadır. Yaşlı bireylerin barınma sorunu çoğu zaman farklı illere transferler şeklinde çözülmüştür. Başta ASHB olmak üzere tüm kamu kurumları, AFAD, Kızılay, STK’lar ve yerel yönetimler depremzedelerin yaşadığı barınma sorununu çözmek için seferber olmuştur. Ancak burada da yaşlı bireyin psikolojisini göz ardı etmemek gerekir. Marmara ve Van depremlerinde farklı illere gönderilen yaşlıların adaptasyon sorunu yaşadıkları, günlük yaşam düzenlerinin bozulduğu ve bu durumun ciddi travmalara yol açtığı tecrübe edilmiştir.²⁴

22 “Bakanımız Derya Yanık: “Deprem Bölgesindeki Tip-1 Diyabet Hastası Çocuklarımız için İlk Etapta 1000 Adet Kola Takılan Sensörlü Glikoz Ölçüm Cihazı Dağıtacağız”, ASHB, 18 Şubat 2023, <https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanimiz-derya-yanik-deprem-bolgesindeki-tip-1-diyabet-hastasi-cocuklarımız-icin-ilk-etapta-1000-adet-kola-takilan-sensorlu-glikoz-olcum- cihaz-dagitacagiz>, (Erişim tarihi: 24 Şubat 2023).

23 “Belediyelerden Deprem Bölgesine Destekler”, Anadolu Ajansı, 24 Şubat 2023.

24 Nihal Arda Akyıldız, Şule Gürboğa ve Coşgun Gürboğa, “Yaşlı Afetzedelerin Geçici Barınma İhtiyaçlarının Karşlanması Üzerine Örnek Bir Çalışma: Kahramanmaraş-Elbistan Prefabrik Huzurevi Kompleksi”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 41, (2018), s. 325-338.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Afetlerin getirdiği olumsuz sonuçlar risk grupları olarak nitelendirilen kadın, çocuk, engelli ve yaşlıları daha fazla etkilemektedir. Kamu kurumları afet sonrasında bu risk gruplarına yönelik koruyucu ve destekleyici önemli çalışmalar gerçekleştirmektedir. Ancak verilen hizmetlerin bireylerin ihtiyaç ve kapasiteleri doğrultusunda çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

Risk gruplarının afetler sonrasında farklı ihtiyaçları olabilmektedir. İşitme engelli bireyler sağlık hizmetlerinde veya sosyal alanlarda verilen talimatları anlamayabilir. Ortopedik engellilerin barınaklarının, yemek ve lavabo alanlarının erişilebilir olması gerekir. Yaşlı bireylerin durumu yetersiz beslenme, enfeksiyona maruz kalma, çadırdan aşırı soğuk veya sıcak altında bulunma ya da tıbbi tedavilerinin kesintiye uğraması gibi nedenlerle daha da kötüleşebilir. Hamile kadınların kontrollerinin aksatılmaması gerekir. Aksi halde erken doğumlar veya bebek ölümleri yaşanabilir. Çocukların durumunun takibi için ise çok sayıda çocuk hastalıkları uzmanına ihtiyaç

olabilir. Özellikle yaralanan veya sakatlanan çocukların yetişkinlere nazaran travma riskinin daha fazla olduğu düşünüülerek özel olarak ilgilenilmeleri gerekebilir.

Afet sonrasında bireyler çoğunlukla gelecek kaygısı yaşamaktadır. İçinde bulunulan belirsizlik ve güvensizlik duygusundan çıkılabilmesi için psikolojik destek alınması çok önemlidir. Bu hususta ASHB görevlileri afetin ilk gününden itibaren sahada olmuştur. Ancak travmanın atlatılabilmesi için psikososyal destek gruplarının çalışmalarını uzun bir dönem sürdürmeleri gerekmektedir.

Ülkemizde üst üste yaşanan ve halen sürmekte olan depremler afetlerde olsun veya olmasın toplumun tamamını derinden etkilemektedir. Milletçe yaşanan bu deprem travmasını yenmenin en iyi yolu toplumsal dayanışmadır. Toplumsal yardımlaşma ile insanlar birbirlerinden güç almakta ve acılarını paylaşmaktadır. Risk gruplarına verilecek en kıymetli destek yalnız olmadıklarını kendilerine hissettirmektir. Bu anlamda toplumdaki her bireye sorumluluk düşmektedir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://twitter.com/setavakfi)